

Міністерство культури та стратегічних комунікацій України
Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка
Факультет фортепіано, джазу та популярної музики
Кафедра джазу та популярної музики

САБОВ Дмитрій Юрійович

**РОЛЬ БІГ-БЕНДУ В РОЗВИТКУ ДЖАЗОВОЇ ТА
ПОПУЛЯРНОЇ МУЗИКИ**

Спеціальність 025 - Музичне мистецтво
Профілізація - Джазові оркестрові інструменти
Магістерське дослідження

Науковий керівник:

Доктор філософії, доцент кафедри
джазу та популярної музики

Бекіров Усеїн Різайович

Рецензент:

Кандидат мистецтвознавства, доцент
кафедри джазу та популярної
музики

Войтович Олександр Орестович

Львів 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3Р
ОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ БІГ-БЕНДІВ.....	6
1.1 Історичні передумови виникнення біг-бендів	6
1.2 Формування інструментального складу та особливості ансамблевої взаємодії	10
1.3 Стильове розмаїття та трансформація біг-бендової музики в контексті часу	12
РОЗДІЛ 2. ВІДОМІ МУЗИКАНТИ ЯК РУШІ РОЗВИТКУ БІГ-БЕНДІВ	15
2.1 Вплив диригентів та бенд-лідерів на формування творчого напрямку біг-бендів	15
2.2 Роль композиторів та аранжувальників у формуванні репертуару біг-бендів	18
2.3 Роль біг-бендів в розвитку джазу	21
РОЗДІЛ 3. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БІГ-БЕНДІВ	24
3.1 Біг-бенди ХХІ століття: тенденції, нові імена та фестивальні платформи	24
3.2 Інновації та технології у звучанні сучасного біг-бенду	35
3.2 Міжкультурна взаємодія та глобалізація в сучасному біг-бендовому середовищі	40
ВИСНОВКИ	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	47

ВСТУП

Біг-бенд — це не просто музичний колектив великого складу, а потужний культурний феномен, що відображає динаміку розвитку джазової музики, зміни в суспільстві та трансформацію музичних смаків.[3;11] Від моменту свого зародження у 20-х роках ХХ століття біг-бенд пройшов складний, але надзвичайно цікавий шлях: від інструменту для танцювальних залів до повноцінного концертного жанру, що поєднує в собі високу виконавську майстерність, багатогранну аранжувальну роботу і яскраві сольні епізоди.[1]

Особливе місце в історії біг-бендів посідають відомі музиканти — як бенд-лідери, диригенти, аранжувальники, так і виконавці-солісти.[4] Їхня роль у розвитку цього жанру є надзвичайно вагомою. Завдяки їм біг-бенди змінювали свою стилістику, освоювали нові художні напрями, інтегрувались у світову музичну культуру. Імена таких постатей, як Дюк Еллінгтон, Каунт Бейсі, Гіл Еванс, Квінсі Джонс, Марія Шнайдер, Гордон Гудвін та інші, стали символами якості, новаторства і глибини музичного мислення в біг-бендовому просторі.

Сучасний період розвитку біг-бендів позначений багатьма інноваціями. Розширення жанрових кордонів, поєднання джазу з роком, електронікою, класичною музикою, використання новітніх технологій для звукозапису та виконання — все це робить біг-бендову музику актуальною і конкурентною у світі швидких змін і гібридних культурних форм. У цьому контексті особливої актуальності набуває вивчення того, як саме музиканти впливають на збереження традицій та одночасно створюють нову якість у сучасному біг-бенді.

З наукової точки зору, тема розвитку сучасних біг-бендів і ролі в ньому відомих музикантів має комплексний характер і вимагає міждисциплінарного підходу: музикознавчого, культурологічного,

соціального. Дослідження структури біг-бенду, особливостей його функціонування, а також детальний аналіз діяльності ключових постатей дає змогу глибше зрозуміти не лише естетичні, а й організаційні, творчі та інноваційні аспекти цього жанру.

Стан наукової розробки цієї теми є досить різноманітним. У світовій літературі чимало праць присвячено джазу та біг-бендам, проте акценти часто зосереджені на історичному або суто технічному аспекті. У вітчизняному музикознавстві ця тема представлена менш широко, що відкриває додаткові перспективи для аналітичного осмислення та вивчення сучасного стану жанру, особливо з акцентом на його актуальність у глобальному музичному середовищі.

Актуальність теми магістерської роботи яка є продовженням бакалаврського дослідження полягає у необхідності переосмислення ролі біг-бенду в сучасному музичному контексті, а також у висвітленні впливу видатних музикантів на трансформацію цього жанру. Біг-бенд є живим організмом, який здатен реагувати на виклики часу, оновлювати форму і зміст, залишаючись водночас вірним своїй художній природі. Саме тому звернення до творчості лідерів і новаторів біг-бендової сцени дозволяє не лише краще зрозуміти особливості цього явища, але й спрогнозувати його подальший розвиток.

Мета роботи — дослідити еволюцію сучасного біг-бенду як жанрової форми, а також проаналізувати внесок окремих відомих музикантів у процес його становлення, оновлення і популяризації.

Завдання дослідження включають:

- Виявлення історичних і теоретичних передумов розвитку біг-бендів;
- Аналіз структурних та стилістичних особливостей біг-бендового виконання;
- Дослідження ролі відомих композиторів, диригентів, аранжувальників і виконавців у формуванні репертуару та стилістики біг-бенду;
- Визначення основних тенденцій розвитку біг-бенду в ХХІ столітті;
- Виявлення перспектив подальшого розвитку цього жанру в умовах глобалізації та технологічних змін

Об'єктом дослідження є біг-бенд як форма джазового ансамблю.

Предмет дослідження — творчість відомих музикантів і їхній вплив на сучасні тенденції у розвитку біг-бендів.

Наукова новизна роботи полягає в комплексному підході до вивчення ролі окремих особистостей у процесі становлення й оновлення жанру, а також у виявленні нових підходів до аналізу сучасного біг-бенду як відкритої, динамічної і багатофункціональної музичної системи.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання його матеріалів у викладанні курсів з історії джазу, аналізу музичних стилів, а також у практиці роботи музичних колективів біг-бендового типу.

Таким чином, дана робота спрямована на глибше розуміння біг-бенду як унікального феномену, що об'єднує традицію та інновацію, індивідуальність виконавця і колективну взаємодію, історію і сучасність.

Структура роботи - робота складається зі вступу, трьох розділів та дев'яти підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг 50 сторінки з них основного тексту 45 сторінок.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ БІГ-БЕНДІВ

1.1 Історичні передумови виникнення біг-бендів.

Виникнення біг-бендів стало результатом складного процесу розвитку музичного мистецтва. Біг-бенд — це великий джазовий ансамбль, який став одним з найвпливовіших у джазовій традиції, зокрема в епоху свінгу. Щоб зрозуміти, як саме з'явилася ця форма, необхідно звернутися до передумов, що склалися в культурному середовищі США наприкінці XIX — на початку XX століття.

Основою для становлення біг-бенду стали кілька музичних традицій. По-перше, це афроамериканська музична культура, яка включала спірічуелс, госпел, блюз, регтайм. Ці жанри стали джерелом ритмічної, мелодичної та гармонічної мови джазу. По-друге, європейська оркестрова традиція — марші, класичні оркестровки, військові духові оркестри — забезпечили структурну основу для більших ансамблів і оркестрових аранжувань.[2;11]

У другій половині XIX століття в США активно розвивалась культура духових оркестрів, які грали на вуличних парадах, у цирках, під час шоу. Саме з духових оркестрів походить багато інструментів, що пізніше увійшли до складу біг-бенду — труба, тромбон, саксофон, барабани.[1;2]

Виняткову роль у виникненні біг-бендів відіграв Новий Орлеан, який на межі XIX–XX століть був культурним перехрестям африканських, європейських, карибських і американських традицій. Саме тут з'явилися перші джазові ансамблі, які називалися Диксиленд та склалися з 5–8 музикантів. Їхній склад включав трубу, кларнет, тромбон, тубу, банджо, фортепіано та ударні. В диксилендах колективна імпровізація та синкопований ритм були головними принципами.[2]

Заслужують на увагу такі музиканти, як **Бадді Болден**, якого часто вважають одним із перших джазових корнетистів, та **Джелі Ролл Мортон**, який зробив спроби нотної фіксації джазових творів. Його уявлення про «організований» джаз заклало передумови до переходу від малих до більших колективів.[4;11]

У 1910–1920-х роках відбувається міграція музикантів з півдня на північ США, зокрема до Чикаго та Нью-Йорка. Це пояснювалося як економічними можливостями, так і політичною ситуацією — афроамериканське населення шукало кращих умов життя. Міграція призвела до популяризації джазу у великих містах і відкрила нові перспективи для розвитку більших оркестрів.[2;11]

Зі збільшенням кількості музикантів у колективах зростала необхідність у аранжуванні. Відтепер музика не могла ґрунтуватися виключно на колективній імпровізації — потрібна була чітка структура, розподіл партій, взаємодія секцій. Це стало одним із ключових чинників формування біг-бенду як цілісного ансамблю з внутрішньою організацією.[1]

У 1920-х роках великого значення набули технології звукозапису. З'явилися перші комерційні джазові записи, що сприяло розширенню аудиторії. Одночасно з цим почала розвиватися радіоіндустрія, яка надала біг-бендам унікальну можливість виступати перед багатомільйонною публікою. Це стимулювало створення репертуару, орієнтованого не тільки на танцювальні вечори, а й на слухання в домашніх умовах.[2]

Радіо-ефір потребував більш стандартного звучання, що знову ж таки сприяло появі чітко структурованих оркестрових аранжувань. Водночас виникла конкуренція між біг-бендами, що підштовхувала до вдосконалення виконавської техніки, розширення репертуару та впровадження інновацій.[2]

На рубежі 1920–1930-х років джаз починає трансформуватися в нову форму — свінг, який став масовим явищем у США. Саме свінгова епоха стала «золотим віком» біг-бендів. З’являються колективи, які склалися з 12–18 музикантів і мали чітко визначену структуру: секція саксофонів, секція труб, тромбонова секція та ритм-секція.[3]

У цей період утверджуються імена таких легендарних бенд-лідерів, як Дюк Еллінгтон, Бенні Гудмен, Каунт Бейсі, Гленн Міллер, Томмі Дорсі. Їхні оркестри відзначалися не лише майстерністю виконання, а й індивідуальним почерком, унікальним звучанням та харизматичним лідерством.[4]

Дюк Еллінгтон створив свій неповторний стиль, у якому джаз поєднувався з елементами класичної музики, використовуючи оркестр як засіб для композиторського самовираження. Він писав музику спеціально під своїх солістів, що надавало звучанню глибину та індивідуальність.

Бенні Гудмен, відомий як “Король свінгу”, став першим білим бенд-лідером, який привернув масову увагу до джазу, а також відіграв важливу роль у расовій інтеграції музикантів у своєму оркестрі. Його концерт у Карнегі-холі в 1938 році став історичним моментом визнання джазу як потужного музичного жанру.

Каунт Бейсі був майстром ритму, його оркестр відзначався енергійною, “розслабленою” свінговою подачею, ритм секцією нового типу та багатьма імпровізаційними епізодами, зокрема від саксофоніста Лестера Янга.

Гленн Міллер здобув популярність завдяки впізнаваному, ліричному звучанню — його оркестр часто використовував унісон тромбона з кларнетом, створюючи м’яке і романтичне звучання, яке було надзвичайно популярним під час Другої світової війни.

Томмі Дорсі, тромбоніст, керував оркестром з витонченим звуком. Його ансамбль прославився також завдяки співпраці з молодим Френком Сінатрою, який саме з біг-бендів розпочав свій шлях до слави.

Свінг відіграв роль не тільки музичного стилю, а й соціального явища. Він був тісно пов'язаний із молодіжною культурою, танцювальними клубами, естетикою свободи та самовираження. Біг-бенд, у свою чергу, став головним засобом трансляції цієї естетики.

З ростом популярності біг-бендів зростали вимоги до професійності як виконавців, так і композиторів та аранжувальників. З'явилися професійні аранжувальники, які створювали повноцінні партитури для оркестрів, враховуючи можливості кожного інструмента і оркестру в цілому.

Історичні передумови виникнення біг-бенду охоплюють широкий спектр чинників — від музичних традицій і соціальних трансформацій до технічного прогресу і зміни форм комунікації між виконавцем і слухачем. Біг-бенд як феномен сформувався на перетині афроамериканських та європейських культурних впливів, адаптувавшись до умов індустріального суспільства та масової культури. Його поява стала відповіддю на потребу великої сцени, радіо-ефіру та концертного залу.

Біг-бенд як форма став результатом пошуку балансу між імпровізацією і чіткою структурою, між свободою і порядком. І саме ця гнучкість дозволила йому стати не лише популярним явищем минулого, але й живим, динамічним жанром, що продовжує розвиватися й сьогодні.

1.2 Формування інструментального складу та особливості ансамблевої взаємодії

Інструментальний склад біг-бендів та принципи ансамблевої взаємодії є ключовими чинниками, які визначають характер звучання, стиль і художню виразність оркестру. Біг-бенд як колектив виник у першій третині XX століття на основі трансформації малих джазових ансамблів, що зумовило необхідність структурного поділу інструментів, стандартизації ролей музикантів і виникнення нових форм аранжування. У цьому розділі розглянемо процес формування інструментального складу біг-бенду, його еволюцію та характерні особливості взаємодії між секціями і окремими інструментами в ансамблі.

Перші біг-бенди почали з'являтися у 1920–1930-х роках, коли джаз поступово переходив від невеликих комбо та диксилендів (5–7 осіб) до більших оркестрів, здатних виступати у великих залах і транслювати музику по радіо. Типовий склад біг-бенду включав три основні секції: духові (саксофони, труби, тромбони), ритм-секція (фортепіано, контрабас або бас-гітара, ударні, іноді гітара) і солісти. Один з перших колективів, який ввів подібну структуру, був оркестр Флетчера Хендерсона, що став зразком для наслідування в подальші десятиліття.[2;11]

До 1930-х років склався так званий «класичний» склад біг-бенду:

- 5 саксофонів (2 альти, 2 тенори, 1 баритон саксофон)
- 4 труби
- 4 тромбони
- Ритм-секція (фортепіано, контрабас, ударні, гітара)[1;2;4]

Кожна секція біг-бенду виконує власні функції в ансамблі. Секція саксів відповідає за тепле, мелодійне та гнучке звучання. Альт і тенор саксофони часто виконують провідні лінії, гармонічні обігрування або унісонні фрази. Баритон-саксофон додає глибини й підтримує басову лінію духової секції.[1;2]

Секція Труб забезпечує яскравість і силу звучання, створюючи кульмінаційні моменти композицій. Вони часто використовуються для фанфарних вставок, контрапунктів або ритмічно чітких акордових функцій.

Тромбони відіграють роль зв'язуючих між трубами й саксофонами завдяки середньому регістру й гнучкості тембру. Вони можуть звучати як потужно, так і м'яко, залежно від характеру аранжування.[2]

Ритм-секція - це серце оркестру. Контрабас або бас-гітара задають гармонічну основу та ритмічний пульс. Фортепіано заповнює гармонічно, часто імпровізуючи між акордами. Ударні, зокрема барабани, регулюють динаміку та створюють основний ґрув. Гітара - хоча іноді й непомітна - часто виконує роль гармонічної підтримки.[2;3]

Ансамблева взаємодія в біг-бенді є результатом ретельного аранжування, чіткої прописаних нот та ансамблевої гри музикантів. Особливістю біг-бендів є чергування ансамблевих блоків (унісонне або гармонічне виконання) і сольних вставок, які можуть бути як написані, так і зімпровізовані.[1;3;4]

Дуже важливою є роль бенд-лідера або диригента, який координує динаміку, вступи, кульмінації та закінчення фраз.

Секції працюють або синхронно, або у формі діалогу — наприклад, саксофони «відповідають» на фразу труб, а тромбони підкреслюють ритмічну основу. У складніших аранжуваннях зустрічається поліфонічна структура, де різні секції виконують різні, але взаємопов'язані партії.[4]

З часом інструментальний склад біг-бендів зазнавав змін. У 1950–60-х роках з'явилися експериментальні колективи з додаванням нових інструментів: флюгельгорни, валторни, перкусія, електричні клавішні. Наприклад, оркестр Стена Кентона використовував розширений склад, включаючи валторни, бас-саксофон, а іноді — струнні.[6]

У сучасних біг-бендах інструментальний склад може варіюватися залежно від художньої концепції: від класичного складу до включення електронних інструментів, вокалістів, синтезаторів, комп'ютерних секвенсорів.[6]

Отже інструментальний склад біг-бенду є результатом еволюційного розвитку джазового ансамблю, що поєднує чітку структурованість із можливістю для імпровізації. Класичний розподіл на духові секції та ритм-секцію забезпечив гнучкість і виразність звучання. Водночас ансамблева взаємодія, як основа функціонування біг-бенду, вимагає високого рівня злагодженості, слуху й технічної майстерності. Саме завдяки цій взаємодії біг-бенди стали не лише музичними колективами, а справжніми художніми організаціями, здатними вражати слухачів як потужністю, так і витонченістю звучання.

1.3 Стильове розмаїття та трансформація біг-бендової музики в контексті часу.

Музика біг-бендів є унікальним феноменом в історії музичного мистецтва, який зазнав значних змін упродовж майже століття свого існування. Вона

розвивалася у тісному зв'язку з історичними, культурними та соціальними процесами, що відбувалися у світі і відповідно, її стильове розмаїття та трансформації відображають динаміку змін самої музичної культури. Від перших кроків у 1920-х роках до сучасних інтерпретацій біг-бенд пройшов складний шлях розвитку, вдосконалюючи свою структуру, стиль і засоби музичної виразності.

Початки біг-бендів пов'язані з розквітом джазової музики в США. У 1920–30-х роках, у період так званої епохи свінгу, відбувається перехід від малих ансамблів та диксилендів до великих оркестрів, що стало відповіддю на потребу публіки у яскравій, ритмічній та танцювальній музиці. Свінг як стиль сформував характерні риси звучання біг-бенду: унісонні пасажі секціями, складні аранжування, ритмічна пульсація, чергування ансамблевої гри з сольною імпровізацією. Оркестри Дюка Еллінгтона, Каунта Бейсі, Бенні Гудмена стали зразками класичного біг-бенду, де важливою була не лише точність виконання, але й особливе відчуття ритму і граву.[2;4;10]

У післявоєнні роки, зокрема в 1940–50-х роках, біг-бенди зазнали впливу нових музичних течій, серед яких домінував бібоп. Цей стиль орієнтований більше на віртуозність, складну гармонію та імпровізацію, що не завжди добре поєднувалося з великою формою оркестру. Проте деякі композитори і бенд-лідери, як-от Діксі Гіллеспі, Чарлі Паркер (у співпраці з аранжувальниками), спробували інтегрувати елементи бібопу у великі форми. Біг-бенди змінювалися: оркестри почали виконувати не лише танцювальну, а й концертну музику, де на перший план виходив художній задум та інтелектуальне осмислення композицій.[6]

У цей період відбувається також поява експериментальних форм біг-бендів, що тяжіли до модерністської естетики. Особливо значущим був внесок Стена Кентона, оркестр якого включав у себе розширений склад інструментів, складні ритмічні структури, хроматизм, політональність і навіть елементи симфонічної музики. Такі проекти демонстрували, що

форма біг-бенду здатна до трансформацій і виходу за межі джазового канону.

У 1960–70-х роках біг-бендова музика активно адаптується до нових стилів — соулу, фанку, латини та навіть року. З'являються так звані кросовер-проекти, в яких біг-бенди поєднують традиційне оркестрове звучання з сучасною ритмікою і гармонією. Оркестри Майнарда Фергюсона, Дональда Берда та інших відкривали нові горизонти для біг-бенду як універсального інструменту, здатного до постійного оновлення.

Водночас у цей період виникає академічний інтерес до біг-бендової традиції. Університети, музичні коледжі та консерваторії починають створювати власні біг-бенди, які орієнтовані на виконання джазової традиції, а також на експериментальні проекти з участю молодих композиторів. Це відкрило можливості для їх довготривалого розвитку й збереження традиції у професійному середовищі.

У 1980–90-х роках відбувається ще одна хвиля оновлення біг-бендової музики. Чимало джазових музикантів, зокрема Вінтон Марсаліс, Марія Шнайдер, Боб Брукмайєр, створюють проекти, що поєднують історичні стилі з сучасною музичною мовою. У творчості Марії Шнайдер, наприклад, біг-бендова структура доповнюється елементами імпресіонізму, камерної музики, а також фольклорними фрагментами. Водночас стильова палітра сучасних біг-бендів включає у себе такі напрями, як авангард, ф'южн, електроніка, що свідчить про безперервний пошук нових форм вираження.[7;10;11]

Технічний прогрес також істотно вплинув на трансформацію біг-бендового звучання. Впровадження електронних інструментів, мікрофонів, цифрової обробки звуку, розширило темброві можливості оркестру. Сучасні біг-бенди використовують електро гітари, синтезатори, ефекти, секвенсори, що дозволяє створювати музику, яка виходить далеко за межі традиційного джазу. Ці інновації не руйнують сутності біг-бенду, а навпаки - розширюють рамки його існування у цифрову добу.[6;7]

Особливо цікавими є спроби інтеграції біг-бендової музики у театральні, кіно та мультимедійні проєкти. Оркестрова форма, завдяки своїй гнучкості й потужності, дозволяє працювати з різними жанрами, створювати складні звукові ефекти, підсилювати драматичний ефект. Біг-бенд дедалі частіше виконує функції не лише джазового оркестру, а й універсального інструментального колективу, здатного до комунікації.

У наш час біг-бендова музика представлена у надзвичайно широкому спектрі стильових рішень. У багатьох країнах світу, включно з Україною, діють професійні та аматорські біг-бенди, які виконують як класику жанру, так і сучасні композиції. Завдяки фестивалям, освітнім програмам і міжнародним обмінам відбувається активна циркуляція ідей, що стимулює розвиток біг-бендової традиції на глобальному рівні.

Стильове розмаїття та трансформація біг-бендової музики є результатом взаємодії історичних обставин, технічних досягнень, культурних зрушень і індивідуального творчого пошуку. Біг-бенд, попри свою майже столітню історію, не втрачає актуальності, а навпаки — постійно оновлюється, інтегруючи нові ідеї, стилі та технології. Його еволюція свідчить про гнучкість і універсальність цієї музичної форми, яка здатна зберігати традиції, одночасно розвиваючись в такт з сучасністю.

РОЗДІЛ 2. ВІДОМІ МУЗИКАНТИ ЯК РУШІЇ РОЗВИТКУ БІГ-БЕНДІВ.

2.1 Вплив диригентів та бенд-лідерів на формування творчого напрямку біг-бендів.

Біг-бендова музика сформувалася як унікальна форма музичного висловлювання, що поєднала в собі віртуозність, ансамблеву гру і творчий потенціал великих джазових оркестрів. Одним із ключових чинників, які визначають художній рівень та напрямок розвитку біг-бенду, є бенд-лідер або диригент. Саме керівник формує репертуар, підбирає музикантів, обирає художню концепцію, а також здійснює творчу координацію

всередині колективу. За майже столітню історію існування біг-бендів окремі постаті диригентів стали знаковими у формуванні не лише репертуарної політики, але й у визначенні самих естетичних пріоритетів джазового оркестрового мистецтва.

Виняткову роль у становленні біг-бенду відіграв Дюк Еллінгтон. Його діяльність була зосереджена не лише на виконанні, але й на композиторській творчості, що дозволяло йому будувати програму оркестру з власних оригінальних творів, які мали глибоке емоційне, ритмічне та гармонічне наповнення. Він сприймав свій оркестр як досконалий інструмент, де кожен учасник був частинкою ідеального балансу, що дозволяло створювати надзвичайно насичені та гармонійні композиції.[10;11] Еллінгтон не обмежувався лише розважальною функцією біг-бенду, його музика часто порушувала соціальні та філософські теми. Твори на кшталт «Black, Brown and Beige» або «Harlem Suite» були складними музичними розповідями про афроамериканську ідентичність, культуру та боротьбу.[10;11]

Каунт Бейсі представляв інший тип лідера, що зосереджувався на ритмі, граві та сукупній енергії ансамблю. Його оркестр став взірцем ритмічної точності, витонченості та одночасно розкутості, що дало змогу досягати унікального балансу між композиційною структурованістю і свободою імпровізації. Бейсі зробив великий акцент на ролі ритм-секції, особливо фортепіано, басу та ударних, створюючи той самий «розгойданий» ритм, який став характерною рисою його стилю. Його диригентський стиль був мінімалістичним, але надзвичайно ефективним — невеликі жести, підморгування чи усмішка могли радикально змінити динаміку виступу. Бейсі також мав виняткову здатність відчувати потенціал окремих музикантів і надавати їм простір для розкриття творчих якостей.[10] Гленн Міллер, на відміну від Еллінгтона і Бейсі, репрезентував більш комерційний і орієнтований на масового слухача підхід до біг-бенду. Його оркестр був уособленням гармонійного, романтичного і дещо сентиментального звучання, що завойовувало широку аудиторію, особливо

в період Другої світової війни. Міллер розробив специфічне звучання - унісон саксофонів, м'яка гармонія і мелодизм, який став еталоном у світі біг-бенду. [4;10] Його талант як аранжувальника і продюсера проявився в здатності створювати звучання, що легко впізнавалося і сприймалося. При цьому він зберігав високу якість виконання і дисципліну в оркестрі, що дозволило йому бути успішним як у концертній діяльності, так і в записах. Незважаючи на деяку стандартність, творчість Міллера сприяла популяризації біг-бендів серед мільйонів слухачів.[4;10]

Бенні Гудмен - ще одна ключова фігура в еволюції біг-бендів, знаний як «король свінгу». Його оркестр став уособленням високопрофесійної виконавської майстерності і технічної досконалості.[10;11] Гудмен був не лише керівником, а й блискучим кларнетистом, що надавав музиці додаткової харизматичності. Він зробив важливий внесок у расову інтеграцію музикантів, включаючи афроамериканських солістів до свого оркестру в час, коли це ще було соціально неоднозначним. Його стиль диригування був суворим і перфекціоністським - репетиції тривали годинами, а вимоги до музикантів були безкомпромісними. Разом з тим саме це дало змогу створити еталонний оркестр, який виконував найскладніші аранжування з вражаючою точністю. Гудмен багато працював над розширенням репертуару, включаючи у виступи твори класичного спрямування і співпрацюючи з композиторами.[10;11]

У другій половині XX століття і особливо в останні десятиліття, помітним став вплив Марії Шнайдер - однієї з провідних композиторів та диригентів сучасної біг-бендової сцени. Вона зуміла переосмислити функцію біг-бенду, ввівши в нього риси симфонізму, імпресіоністичної гармонії, камерної текстури та фольклорної мелодики. Її оркестр працює не як традиційна джазова машина, а як живий організм, де кожна партія несе драматичне або наративне навантаження. Шнайдер відмовилася від звичних канонів джазових форм і ритмічних кліше, створюючи цілісні сюїтні композиції з глибокою структурою. Її диригентський підхід - це комунікація, натхнення і пошук співтворчості. Марія також активно

використовує краудфандинг і цифрові платформи, що свідчить про зміну ролі лідера у новому медіасередовищі.[10;17]

Аналізуючи творчість вищезгаданих бенд-лідерів, можна побачити, як різні підходи до організації оркестру, взаємодії з музикантами, створення репертуару і спілкування з аудиторією формують унікальне звучання і мистецький напрям кожного біг-бенду. Якщо Еллінгтон і Шнайдер орієнтувалися на художню складність і індивідуалізм, то Міллер і Гудмен - на дисципліну, структуру і дохідливість. Бейсі ж був майстром енергії і імпровізаційної свободи. Саме це розмаїття підходів забезпечило різнобарвність біг-бендової сцени та її витривалість у часі.[1;10]

Сучасні диригенти і бенд-лідери не лише переймають традиції попередників, але й трансформують їх відповідно до нових викликів. Серед них є композитори, імпровізатори, дослідники, технологи — і всі вони намагаються осмислити, що означає бути лідером у світі, де змінюється не лише музика, а й способи її створення, поширення і сприйняття. Отже, постать диригента чи бенд-лідера в біг-бенді є не просто організатором ансамблю, а своєрідним стратегом художнього напрямку, візіонером і натхненником, який формує не лише звук, а й сенс.[6;10;17]

2.2 Роль композиторів та аранжувальників у формуванні репертуару біг-бендів.

Упродовж історії розвитку біг-бендів важливу роль у формуванні їхнього репертуару відігравали не лише виконавці та бенд-лідери, але й

композитори й аранжувальники. Їхній внесок визначає не лише стилістичне обличчя колективу, а й рівень його професійності. Особливо важливим цей аспект став у ХХ столітті, коли біг-бенди перетворилися на повноцінні художні колективи із складною структурою, багатоголоссям і стилістичним різноманіттям.

Перші приклади оригінальних композицій для біг-бенду з'явилися ще в 1920-х роках, коли композитори почали адаптувати популярні пісні для виконання більшими колективами. У цей період з'явилися і перші фахові аранжувальники, які не лише переписували мелодії, а й розподіляли функції між групами інструментів, створюючи нову динаміку звучання. Одним із перших такий підхід використав Дон Редмен, який працював з оркестром Флетчера Хендерсона який називався The Fletcher Henderson Orchestra. Цей колектив вважається одним із перших повноцінних біг-бендів, він існував з початку 1920-х і був дуже популярним в 1930-х роках.[2;4]

У сучасному біг-бенді роль композитора та аранжувальника залишається ключовою у формуванні оригінального репертуару. Яскравим прикладом сучасного підходу є діяльність **Гордона Гудвіна** — американського композитора, саксофоніста та керівника Gordon Goodwin's Big Phat Band.[10] Його творчість поєднує джазову традицію з елементами фанку, латини та поп-музики. Big Phat Band здобув визнання завдяки енергійним яскравим та живим виступам і численним нагородам, зокрема премії Греммі. Їхній репертуар поєднує оригінальні твори Гудвіна з аранжуваннями класичних джазових стандартів.

Ще одним знаковим іменем є **Джим Макнілі** — американський композитор, піаніст і аранжувальник, який співпрацює з Vanguard Jazz Orchestra та Frankfurt Radio Big Band. Його аранжування — це поєднання витонченого контрапункту, тембрового експерименту й драматургічної глибини. Vanguard Jazz orchestra - це легендарний американський біг-бенд який був створений в 1966 році його заснували трубач і композитор Тед Джонс та барабанщик Мел Льюїс. Відтоді оркестр став невід'ємною

частиною сцени Нью-Йорка виступаючи щопонеділка культовому клубі village Vanguard. Цей біг-бенд також здобув премію Греммі за найкращий альбом великого джазового оркестру. [10;13]

Franfurkt Radio Big Band – це один з провідних джазових біг-бендів Європи, заснований в 1946-х році як оркестр для розважальних програм німецького мовника Hessischer Rundfunk. У 1970-х роках колектив трансформувався в повноцінний джазовий біг-бенд що спеціалізується на концертній діяльності та дає понад 50 концертів за рік.[10]

Також варто згадати **Алана Фергюсона** — американський композитор, аранжувальник, режисер і музичний продюсер, чия діяльність охоплює широкий спектр сфер — від джазової музики до поп-культури й телебачення. Попри те, що широкому загалу він відомий завдяки своїй роботі як режисер музичних кліпів (зокрема, для таких артистів як Janelle Monáe, Beyoncé), Фергюсон має глибоке розуміння музичної драматургії та оркестровки, яке він ефективно застосовує у своїй аранжувальній діяльності.[10;13]

У контексті біг-бенду його підхід вирізняється креативністю, орієнтацією на сучасне звучання та вмінням поєднувати традиційний інструментальний склад з елементами саунд-дизайну, електроніки, кінематографічної музики. Завдяки своєму досвіду у сфері візуального мистецтва, Фергюсон часто мислить композицію як сценічну подію — з виразною структурою, емоційним піднесенням і завершенням. Він активно долучається до великих телевізійних проєктів, церемоній нагороджень та концертних постановок, де біг-бенди виступають у ролі головного інструментального середовища.

Його здатність адаптувати складні музичні форми до вимог масової аудиторії зробила його популярним серед продюсерів, режисерів і музикантів, які прагнуть поєднати глибину оркестрової традиції з актуальним звучанням. У сучасній біг-бендовій практиці ім'я Алана

Фергюсона асоціюється з новим підходом до жанру — відкритим до експериментів, міжжанрових поєднань і технологічних інновацій.

Артуро Сандовал, кубинський трубач, композитор і віртуоз-імпрровізатор, відомий не лише як один із найвидатніших представників латиноамериканського джазу, а й як музикант, чия творчість стала основою для багатьох біг-бендових програм. Його численні композиції, насичені енергією кубинських ритмів, блискавичними соло та гармонічною витонченістю, неодноразово аранжувалися для великих складів. Завдяки його внеску у музику біг-бендів потрапили такі жанри, як **афро-кубинський джаз, санба, монтуно** та **латиноамериканська класика**. [10;18]

Партитури на музику Сандовала активно використовуються в репертуарах навчальних та професійних біг-бендів, адже вони поєднують складну ритміку з яскравими імпрровізаційними можливостями. Також сам Артуро часто виступав як соліст з біг-бендами, вносячи у їх звучання елементи автентичної кубинської традиції та унікальний виразний темперамент.

Майкл Бреккер, у свою чергу, хоч і більш асоціюється з ф'южн та пост-боп сценою, теж мав великий вплив на біг-бендову культуру. Його унікальний стиль гри на тенор-саксофоні - технічний, гармонічно складний, з насиченою емоційністю - став зразком для багатьох аранжувальників, які прагнули інтерпритувати його фразування у партії солістів. Композиції Бреккера неодноразово адаптувалися для біг-бендів, а його музичне бачення, зокрема у проектах з братом Ренді Бреккером (Breckker Brothers), створило цілу естетику джаз-ф'южн-оркестрового звучання.

Вінтон Марсаліс — один із найвпливовіших джазових музикантів сучасності, відомий не лише як віртуозний трубач, а й як композитор, диригент і мистецький керівник **Jazz at Lincoln Center Orchestra**. Під його керівництвом оркестр став провідним осередком збереження та

розвитку традицій біг-бенду. Марсаліс створює масштабні твори, в яких органічно поєднується класична форма з джазовими імпровізаційними структурами. Його композиції охоплюють широкий спектр тем — від американської історії до релігійної філософії, включаючи знамениті сюїти *Blood on the Fields* (перша джазова робота, що отримала Пулітцерівську премію) та *Abyssinian Mass*. Оркестр під його керівництвом не лише виконує класику біг-бенду, а й активно оновлює репертуар новими аранжуваннями, демонструючи високу майстерність і гнучкість у сучасному джазовому контексті.[10;18;19]

Боб Мінцер — всесвітньо відомий саксофоніст, композитор і аранжувальник, а також керівник **Bob Mintzer Big Band** та один із провідних учасників легендарного колективу **Yellowjackets**. Його біг-бендовий стиль відзначається глибоким знанням традицій свінгу та бі-бопу, але також активно включає елементи ф'южн, фанку, латиноамериканських ритмів і сучасних джазових форм. Мінцер є автором понад 400 аранжувань для біг-бенду, які виконують колективи по всьому світу, включаючи студентські та професійні оркестри. Його творчість має не лише музичну цінність, а й педагогічну, оскільки він активно публікує навчальні посібники та працює як викладач. Його стиль поєднує складність і доступність, орієнтуючись як на майстерне виконання, так і на глибоке музичне осмислення.[10;19]

В цілому композитори й аранжувальники відіграють фундаментальну роль у тому, щоб біг-бенди залишалися актуальними у сучасному музичному середовищі. Їхня творчість - це не просто технічна обробка матеріалу, а постійне вдосконалення, що задає нові орієнтири для розвитку жанру.

2.3 Роль біг-бенду в розвитку джазової музики.

Біг-бенд відіграв надзвичайно важливу роль у розвитку джазової музики, ставши однією з ключових форм її еволюції. На початку ХХ століття джаз існував переважно у вигляді невеликих колективів, що базувалися на імпровізації та індивідуальності виконавців. Проте з плином часу, під впливом зростаючого інтересу до організованого та масштабного звучання, сформувався новий формат - біг-бенд, який відкрив нові можливості для розвитку жанру.

Одним із перших, хто започаткував традицію біг-бенду, був Флетчер Хендерсон, оркестр якого заклав основи аранжування та ансамблевої гри, що згодом стали нормою у біг-бендах. Саме в цьому форматі джаз почав набирати академічних рис, виходячи за межі суто народного або танцювального мистецтва.

У 1930–1940-х роках біг-бенди досягли своєї вершини популярності, ставши синонімом епохи свінгу. Оркестри Бенні Гудмена, Дюка Еллінгтона, Каунта Бейсі та Глена Міллера не лише розважали публіку, а й формували музичний смак широких мас, перетворюючи джаз на популярне мистецтво. Водночас біг-бенд забезпечив структурну організацію джазу, завдяки якій імпровізація почала органічно вплітатися в загальну форму твору, не порушуючи його цілісності.

У біг-бендах чітко визначалися функції кожної секції: труби, тромбони, саксофони та ритм-секція створювали багатогарне, гармонійне звучання, яке вимагало не тільки індивідуальної майстерності, але й високого рівня колективної взаємодії. Таким чином, біг-бендова модель сприяла підвищенню професіоналізму джазових виконавців, адже вона вимагала від музикантів вміння читати складні партії, працювати у великому колективі та швидко адаптуватися до динамічної форми музичного твору.

Поступово біг-бенд став платформою для співпраці композиторів та аранжувальників, які створювали цілісні музичні полотна з глибоким художнім змістом. Цей процес також супроводжувався зростанням соціального статусу джазу, який поступово перейшов від статусу вуличної

або клубної музики до концертного жанру, здатного змагатися з академічною традицією. Біг-бенди активно використовувались у театральних постановках, фільмах, радіопередачах, що ще більше підвищувало їхню впізнаваність і популярність серед різних прошарків населення.

У 1940–1950-х роках, незважаючи на поступове зростання популярності бібопу та камерних форм джазу, біг-бенди не зникли, а трансформувалися. З'явилися нові імена, такі як Стен Кентон, Гіл Еванс та інші, які експериментували з формою, гармонією та ритмом, включаючи в біг-бендову музику елементи класики, модерну, латини, рок-музики. Таким чином, біг-бэнд продовжував залишатися інструментом творчого пошуку і музичних інновацій.

Варто також зазначити, що завдяки біг-бендам джаз отримав новий вимір - міжкультурний та міжжанровий. Через великі оркестри відбувалася інтеграція різноманітних стилістичних елементів, що дозволяло джазу змінюватися разом із суспільством і відповідати новим естетичним викликам. [1;2;4]

У другій половині XX століття біг-бэнд усе частіше почав виступати як освітня одиниця - його стали створювати при музичних навчальних закладах, академіях, державних і комерційних структурах. Це дозволило значно підвищити рівень виконавської підготовки джазових музикантів, формуючи нові покоління виконавців, композиторів, аранжувальників. [7;8]

У XXI столітті біг-бенди не втратили своєї актуальності, а, навпаки, переживають певне відродження. Сучасні біг-бендові колективи часто є лабораторіями для композиторських експериментів і нових форм імпровізації.[10;17;18] Такі імена, як Марія Шнайдер, Дарсі Джеймс та інші, активно використовують можливості бенду для втілення складних музичних задумів, в яких поєднуються джаз, класика, електроніка, етно-музика та інші жанри.[13;17]

Біг-бенд перетворився на символ музичної універсальності, здатної реагувати на сучасні виклики та брати участь у різних мистецьких проєктах. Сучасні фестивалі, конкурси, освітні програми, де фігурують біг-бенди, демонструють, що цей формат не є архаїчним пережитком минулого, а повноцінною складовою сучасного джазового процесу. Він дає можливість як виконавцям, так і слухачам долучатися до складного, багатовимірного музичного досвіду, де поєднуються традиція і новаторство, емоція і розрахунок, індивідуальність і колективність.

Біг-бендова культура також сприяє збереженню історичної пам'яті джазу, адже репертуар багатьох сучасних оркестрів включає не лише нові твори, а й традиційні композиції минулого століття, що дозволяє продовжувати діалог між поколіннями, стилями та естетиками. Таким чином, біг-бенд не лише сформував етапи розвитку джазу, а й забезпечив його життєздатність у довгостроковій перспективі, ставши не просто формою, а сутністю джазового буття. Його історія є яскравим прикладом того, як музична форма здатна адаптуватися, зберігаючи власну ідентичність і водночас постійно змінюючись відповідно до нових контекстів.

Біг-бендова музика залишається живим простором творчості, в якому поєднуються віртуозність, колективна єдність, експеримент і глибока традиція — усе те, що робить джаз таким унікальним явищем у світовій культурі.

РОЗДІЛ 3.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БІГ-БЕНДІВ.

3.1 Біг-бенди ХХІ століття: тенденції, нові імена та фестивальні платформи.

Біг-бенди ХХІ століття продовжують розвивати традиції класичного джазу, вносячи в них сучасні елементи експериментуючи з новими стилями, технологіями та аранжуваннями. Вони часто об'єднують різні жанри, такі як фанк, рок, фьюжн, електроніка, а також додають нові музичні поштовхи щоб створити унікальне звучання.[10;13;17]

Gordon Goodwin's Big Phat Band - це один із найбільш інноваційних і енергійних сучасних біг-бендів, який поєднує традиційний джаз, свінг, фанк та навіть поп-музику. Заснований у 1999 році композитором, аранжувальником і саксофоністом Гордон Гудвіном, цей оркестр швидко здобув популярність завдяки унікальному стилю і новаторському підходу до джазових аранжувань. Гордон Гудвін приніс багато інновацій у світ біг-бендів, зокрема через використання сучасних обробок, складних ритмів і інтеграцію елементів фанк та поп-музики в традиційний джазовий формат. Його твори часто містять яскраві, інтенсивні музичні пасажі, цікаві гармонії та використання нестандартних інструментів для джазу, що надає оркестру свіжий і динамічний звук. Один з найвідоміших аспектів цього оркестру - сучасні обробки, що поєднують класичні джазові прийоми з елементами сучасної поп- та рок-музики. Гудвін часто експериментує з ритмами, використовуючи складні метри та імпровізації, що додає його музиці інноваційного характеру.[10;13]

Gordon Goodwin's Big Phat Band здобув популярність завдяки своїм неймовірним живим виступам. Оркестр відомий своєю енергійною сценічною присутністю, бездоганним виконанням і високою професійною майстерністю. Виступи оркестру — це завжди незабутні шоу, де поєднуються складні музичні твори та інтерактивний підхід до аудиторії. Колектив активно виступає на великих джазових фестивалях, а також бере участь у спеціальних подіях і виступах.

У складі Big Phat Band виступають деякі з найвідоміших і найталановитіших музикантів сучасного джазу:

- **Терелл Стаффорд** (трубач), одного з найвідоміших трубачів сучасного джазу, який приносить до оркестру глибоке розуміння класичного джазу та величезну технічну майстерність.
- **Том Скотт** (саксофон) — відомий джазовий саксофоніст, який приєднався до оркестру, приносячи свій унікальний стиль та досвід.
- **Енді Мартін** (тромбон), талановитий тромбоніст, який є важливою частиною оркестру, виконуючи прекрасні соло, так і оркестрові партії.
- **Дена Хігінса** (саксофон), ще один відомий саксофоніст, який бере участь у багатьох творах оркестру.
- **Ерік Марієнталь** (саксофон) відомий саксофоніст який неодноразово виступав у складі оркестру та вирізняється своїми яскравими соло.[13]

Big Phat Band випустив кілька альбомів, які здобули визнання критиків і слухачів. Серед них:

- “The Phat Pack” (2003), дебютний альбом, який отримав схвалення за свою унікальну суміш традиційного джазу і сучасних стилів.
- “XL” (2006) - альбом, який демонструє глибину музичних пошуків оркестру, зокрема через використання нестандартних аранжувань і композицій.
- “Life in the Bubble” (2014), альбом, що також отримав номінацію на “Греммі” і підкреслює розвиток колективу у напрямку сучасного джазу з елементами поп і рок-музики.

Gordon Goodwin’s Big Phat Band є одним з найбільш захоплюючих і інноваційних сучасних джазових колективів, який не тільки зберігає традиції джазу, а й активно розвиває їх, вносячи нове звучання та концепції у світ біг-бендів.[13]

The Maria Schneider Orchestra - оркестр, очолюваний відомою композиторкою та аранжувальницею Марією Шнайдер, є одним з найбільш захоплюючих сучасних джазових біг-бендів. Музика Шнайдер поєднує елементи джазу, класичної музики, а також сучасних технологій. Вона є майстром створення емоційно насичених обробок, які знаходять відгук у слухачів завдяки своїй глибині та складності. Оркестр виграв численні нагороди, включаючи кілька премій “Греммі”. Серед її відомих робіт - альбоми “Concert in the Garden” і “The Thompson Fields”, які отримали високе визнання за свої інноваційні аранжування та композиції. Музика Шнайдер має не тільки джазову основу, але й багатошарову текстуру, яка поєднує елементи класики та сучасної музики.[10;17]

У складі цього бенду зібрано видатних джазових музикантів, кожен із яких відіграє важливу роль у звучанні оркестру, а також у реалізації складних композицій Марії Шнайдер. Вони не лише виконують написане, а й вносять до музики унікальну інтерпретацію завдяки високому рівню імпровізаційної майстерності та глибокому розумінню авторського стилю.

Один із ключових солістів:

- **Скотт Робінсон**, мультиінструменталіст, який грає на саксофонах (від сопрано до баритон-саксофона), а також на рідкісних духових інструментах. Він відомий своїм вмінням грати як ніжні, так і експресивні соло. Його гра часто звучить у творах Марії Шнайдер як емоційне ядро композицій.
- **Франк Кімброу**, піаніст оркестру протягом багатьох років (до своєї смерті у 2020), був не просто акомпаніатором, а справжнім архітектором гармонічної атмосфери. Його імпровізації вирізнялися витонченістю, ліризмом і делікатністю. Після нього цю роль

обійняли інші досвідчені піаністи, зокрема **Гері Версейс**, який також відомий своєю роботою в інших проектах сучасного джазу.

- **Раян Кесган**, тенор-саксофоніст, — ще один яскравий соліст оркестру. Його звук має насичене, округле забарвлення, і він часто виконує довгі мелодичні лінії в сольних розділах. Його стиль — комбінація традиційного джазового звучання з сучасним підходом до імпровізації.

Трубна секція оркестру включає сильних музикантів, зокрема **Грега Джонсена** і **Майка Родрігеса**, які володіють яскравим звуком, чудовим почуттям форми та впевнено виконують як оркестрові, так і сольні партії. Їхні сольні фрази часто мають експресивний характер, із сміливими гармонічними рішеннями.

У тромбовій секції виділяється **Кейт О'Куїнн**, чия гра поєднує силу й витонченість. Його імпровізації часто будуються на ліричних темах, і вони ідеально влітаються в атмосферу творів Шнайдер.

Ритм-секція оркестру є надзвичайно гнучкою та витонченою. Окрім фортепіано, до її складу входить **Джей Андерсон** (контрабас) та **Кларіса Дженсен** або **Джонатан Блейк** (ударні) - залежно від програми. Ударники оркестру виконують не лише традиційну ритмічну функцію, а й часто створюють атмосферу через гру з тембрами, фактурою, кольором.

Також варто згадати про часту присутність **Люсі Хейнс** (гітара), яка додає оркестрові сучасного, камерного звучання, а також струнні чи додаткові духові в спеціальних проектах Шнайдер.[17]

Завдяки такому складу оркестр здатен виконувати неймовірно складні, багатопланові композиції, де кожен музикант має простір для самовираження, але водночас залишається частиною цілісного, глибоко продуманого звучання.

Jazz at Lincoln Center Orchestra (JLCO) - це один із найвідоміших і найвпливовіших біг-бендів у світі, що функціонує під егідою Jazz at Lincoln Center у Нью-Йорку. Оркестр був створений у 1988 році, а з 1991-го його незмінним художнім керівником є трубач, композитор і педагог Вінтон Марсаліс. Основною метою JLCO є не лише виконання джазової музики, але й збереження, популяризація та розвиток джазу як американського мистецтва.[10;18]

Оркестр грає в дуже широкому стилістичному діапазоні — від раннього новоорлеанського джазу та свінгу до бібопу й сучасних композицій. Особливу увагу колектив приділяє відтворенню спадщини таких легенд, як Дюк Еллінгтон, Каунт Бейсі, Телоніус Монк, Чарльз Мінгус. Крім того, самі учасники оркестру є активними композиторами, які створюють нові твори спеціально для JLCO. Колектив регулярно гастролює по всьому світу, бере участь у великих фестивалях і має значну освітню місію: проводить концерти для молоді, майстер-класи, літні школи тощо.

У складі оркестру — лише музиканти найвищого класу, які поєднують блискучу техніку з глибоким знанням традиції та відкритістю до сучасного музичного мислення.

Вінтон Марсаліс, як художній керівник і провідний трубач, є обличчям оркестру. Він має надзвичайно широкий музичний світогляд, лауреат дев'яти премій Grammy, а також Пулітцерівської премії за музичну композицію. Його гра вирізняється чіткістю, витонченістю та історичною обізнаністю, а його авторські твори для JLCO часто мають неймовірний, культурно-освітній характер.

У трубній секції також варто згадати:

- **Маркуса Прінтера** — віртуозного імпровізатора, який має надзвичайно яскраве та тепле звучання.
- **Раяна Кісора**, молодого, але вже визнаного соліста з глибоким розумінням стилів Еллінгтона і Бейсі.

Тромбову секцію представляє, зокрема **Вінсент Гарднер**, який окрім гри, активно займається аранжуванням і диригуванням у межах програм JLSO. Його стиль — класичний, але гнучкий, здатен до глибокого ліризму та виразної динаміки.

Серед саксофоністів: **Тед Неш**, відомий не тільки як соліст, але й як композитор. Його цикл “Presidential Suite”, виконаний оркестром, отримав премію Grammy. Неш володіє кількома духовими інструментами, і його імпровізації завжди змістовні, глибокі за настроєм і фактурою. Також важливу роль відіграє **Вальтер Блендін**, чий стиль - це поєднання гармонічної винахідливості та приємного звуку на тенор-саксофоні.

Ритм-секція JLSO - це еталон точності й відчуття стилю. На фортепіано часто грає **Дан Німмер**, його техніка базується на глибокому знанні традицій свінгу, блюзу та бібопу. Його акомпанемент - це музична підтримка з великою гнучкістю та чіткою структурою. Контрабасист **Карлос Енріке**, або раніше - **Карлос Генрікес**, приносить у гру латинські акценти, що додає музиці JLSO колориту і ритмічної різноманітності. На ударних — **Обед Калвер**, гра якого поєднує академічну точність із живим джазовим пульсом.

Важливо, що кожен музикант JLSO — не лише виконавець, але й активний творець музичного процесу. Усі учасники беруть участь у створенні програм, аранжувань, написанні нових творів, що робить

оркестр не просто виконавським колективом, а живим, динамічним організмом, що розвивається в контексті сучасної культури.

WDR Big Band - це провідний європейський джазовий оркестр, який базується в Кельні, Німеччина, та є частиною медіаконцерну Westdeutscher Rundfunk. Він має репутацію одного з найуніверсальніших біг-бендів сучасності, здатного виконувати музику в будь-якому стилі — від класичного свінгу до авангардного джазу, ф'южну, латини, фанку й навіть сучасної академічної музики. WDR Big Band не лише активно гастролює, записує альбоми й виступає з відомими солістами, але й формує свою унікальну естетику, в якій поєднується німецька точність, американська джазова традиція та експериментальний європейський дух.

Колектив регулярно співпрацював та співпрацює з зірковими музикантами світового рівня: Пет Метені, Джо Завінул, Майкл Брекер Крістіан Макбрайд, Джошуа Редман, Біллі Кобем, Ренді Брекер, Джон Скофілд, Курт Елінг - лише частина зіркових імен, які записували музику разом з оркестром. У багатьох випадках запрошені артисти не просто грають як солісти, а взаємодіють з оркестром як композитори та аранжувальники, створюючи унікальні тематичні програми.

WDR Big Band складається з блискучих музикантів, кожен з яких має сольний статус і водночас виконує складні оркестрові партії. Один із ключових саксофоністів - **Йоганнес Мюллер**, який грає на тенор- і сопрано-саксофоні, володіє виразною технікою та глибоким відчуттям форми. Його соло часто насичені емоційною глибиною, з використанням як традиційних, так і модернових прийомів.

Альт-саксофоністка **Каролін Тойфель** - одна з рідкісних жінок у складі біг-бенду, вона відома своїм чистим, співучим звуком та інтелекгентною імпровізацією. Її внесок важливий і як солістки, і як представниці нової хвилі європейських джазових музикантів.

У трубній секції вирізняється **Роб Брукмайєр**, чиє звучання вирізняється стилістичною еластичністю й потужною динамікою. Його партії часто наповнені сміливими інтервальними ходами та гармонічними знахідками.

Тромбонова група представлена такими музикантами, як **Андерс Вілкок** і **Людвіг Нілсен**, які вносять у звучання оркестру глибину й м'якість, а також володіють потужною імпровізаційною манерою. Їхня гра збагачує текстуру оркестру і додає вишуканого колориту в середньому регістрі.

Піаніст **Френк Хаген** забезпечує тонку гармонічну основу, часто виступає як акомпаніатор і як імпровізатор. Його партії завжди точні, структуровані, з глибоким відчуттям стилю - від класичного джазу до сучасного модерну. Його гармонічні рішення іноді мають витончену модель.

Контрабасист **Джон Голдсбі** є важливою фігурою у ритмічному серці оркестру. Його гру відзначають стабільність, темброва глибина та надзвичайна точність у взаємодії з барабанщиком. Він також є педагогом і автором джазових методик, що говорить про його системний підхід до музики.

На ударних зазвичай грає **Ханс Деккерс** — барабанщик, який легко адаптується до будь-якого стилю, зберігаючи при цьому свою характерну енергію та інтелектуальну гру. Його робота з динамікою, кольорами, ритмічною пластикою є ключем до сучасного звучання оркестру.

Особливість WDR Big Band у тому, що в ньому часто композитори й аранжувальники виступають як запрошені митці — серед них Боб Брукмайєр, Джим Макнілі, Маршалл Гілкс, Майкл Абене. Оркестр також має внутрішній аранжувальний потенціал, оскільки багато учасників створюють музику для колективу, що дозволяє йому постійно оновлювати репертуар.

Mingus Big Band — це унікальний сучасний біг-бенд, що вшановує музику видатного контрабасиста, композитора і новатора в джазі Чарльза Мінгуса. Створений у 1991 році вдовою музиканта Сью Мінгус, цей колектив не лише зберігає спадщину митця, а й живить її енергією сьогодення, втілюючи дух імпровізації, боротьби, свободи та соціального висловлювання, який був характерним для самого Мінгуса.

Цей оркестр — не просто виконавський проєкт. Він став платформою для найяскравіших представників нью-йоркської джазової сцени. У складі колективу в різні роки грали такі зірки, як Ронні Камерон, Дейв Кікоскі, Конрад Герінг, Алекс Сіп'ягін, Донні МакКаслін, Кріс Поттер, а також безліч інших музикантів, які є солістами, композиторами і лідерами у власних проєктах. Музика Мінгуса вимагає не просто технічної майстерності, а потужного емоційного заряду та повного залучення в процес - і саме це приваблює в оркестр найсильніших духом і звуком виконавців.

Сама музика Мінгуса - це вибуховий мікс з блюзу, госпелу, бі-бопу, фрі-джазу, європейської класики. Оркестр грає твори не як музейну реконструкцію, а як живу музику, де часто імпровізація змінює форму, ритм виходить за межі передбачуваності, а фрази летять із відчайдушною щирістю. Певні композиції - наприклад, “Haitian Fight Song” чи “Goodbye Pork Pie Hat” - звучать щоразу по-новому, з іншим внутрішнім ритмом і настроєм, в залежності від того, хто грає й що вирує навколо в реальному світі.

Mingus Big Band часто виступає в клубах Нью-Йорка, зокрема в легендарному “Dizzy’s Club Coca-Cola”, а також активно гастролює — від Європи до Японії. Їхні живі виступи - це справжнє шоу: органічна суміш музичної віртуозності, пристрасності, гумору. Це джаз, який не просить дозволу - він говорить прямо, голосно і безкомпромісно, в дусі самого Чарльза Мінгуса.

Роль аранжувальників у цьому біг-бенді теж особлива. Вони не просто адаптують старі партитури - вони творять нову форму зі знайомого матеріалу. Серед найвідоміших - Сюзанна Мінгус, а також Даріус Мінгус, син композитора, який продовжує справу батька, зберігаючи баланс між минулим і теперішнім.

Цей колектив — уособлення того, як музична спадщина може залишатися актуальною, яскравою і необхідною, коли за нею стоїть не лише пам'ять, а й справжнє розуміння енергії митця. Mingus Big Band не лише грає джаз - вони транслиують ідеї свободи, опору, новаторства і внутрішньої гідності в кожній ноті.

У сучасному біг-бендовому середовищі фестивальні платформи відіграють надзвичайно важливу роль. Вони не лише створюють умови для презентації нових програм, репертуару й виконавських колективів, а й формують загальний вектор розвитку біг-бендової музики, сприяють міжнародній співпраці, обміну досвідом та популяризації великих джазових оркестрів серед широкої публіки. Біг-бенди часто стають окрасою престижних фестивалів, де великі склади демонструють усю потужність, динамізм і виразність сучасного джазу.

Montreux Jazz Festival (Швейцарія) - один із найвідоміших фестивалів у світі, заснований у 1967 році. У рамках цієї події неодноразово виступали провідні біг-бенди світу, зокрема WDR Big Band, Metropole Orkest, Mingus Big Band, Gordon Goodwin's Big Phat Band. Окремі вечори фестивалю присвячуються саме великим оркестровим формам, часто з участю запрошених зіркових солістів або у форматі триб'ют-програм.

North Sea Jazz Festival (Нідерланди) - ще один масштабний європейський джазовий форум, який активно підтримує біг-бендову традицію. Тут біг-бенди представлені як традиційними, так і сучасними інтерпретаціями, що охоплюють фанк, ф'южн, world music, електроніку. Metropole Orkest - один

із найактивніших учасників фестивалю, що регулярно створює нові міжжанрові проекти, зокрема з вокалістами поп- та нео-соул сцени.[19]

Jazz Baltica (Німеччина) - камерніший за масштабами, але не менш важливий фестиваль, який часто фокусується на європейських біг-бендах, експериментальних програмах та проєктах між різними культурами. Тут нерідко звучать твори скандинавських, німецьких, польських та балтійських композиторів у виконанні біг-бендів нового покоління.[19]

Leopolis Jazz Fest (Україна) - платформа, яка стала важливим центром зустрічі української та світової джазової сцени. На цьому фестивалі регулярно виступають українські біг-бенди, а також запрошені зарубіжні колективи, часто в колаборації з вітчизняними солістами або диригентами.[19]

Umbria Jazz Festival (Італія) - подія, яка, попри переважну камерність форм, також надає платформу біг-бендам, особливо в контексті спеціальних проєктів, освітніх програм та майстер-класів. Саме тут активно розвиваються формати біг-бендів при молодіжних академіях та університетах, що залучають студентів з усього світу.[19]

EJYO – European Jazz Youth Orchestra - хоч і не є фестивалем у класичному сенсі, цей проєкт функціонує як платформа для концертних турів, які охоплюють десятки європейських міст і фестивалів. Участь у ньому беруть молоді музиканти з різних країн, що демонструє важливість біг-бенду як форми міжкультурного єднання та професійного зростання.[19]

Jazz Education Network Conference (JEN, США) - щорічна конференція, яка поєднує освітню та концертну частини. Тут виступають численні студентські та професійні біг-бенди, презентуються нові композиції та методики навчання оркестрової гри. Ця платформа особливо важлива для розвитку біг-бендів у навчальному середовищі, зокрема у США.[19]

Swing Central Jazz (США) - конкурсна платформа для шкільних та студентських біг-бендів, яка має на меті підтримку молодих оркестрів. Учасники мають можливість співпрацювати з професійними композиторами й диригентами, отримувати майстер-класи, а також виступати на престижних сценах.

Festival International de Jazz de Montréal (Канада) — один із найбільших джазових фестивалів у Північній Америці, де біг-бенди нерідко виступають на головній сцені або у спеціальних колабораціях із відомими солістами. Завдяки великому масштабу фестивалю, тут часто представляються ексклюзивні програми, прем'єри та міжнародні проекти.

3.2 Інновації та технології у звучанні сучасного біг-бенду.

Упродовж свого історичного розвитку біг-бенд зазнавав численних змін, що відображали не лише естетичні вподобання епохи, але й технічні поступки. Зокрема, інновації та новітні технології стали потужним рушієм еволюції звучання цих джазових колективів. Починаючи з епохи аналогового запису до сучасного цифрового середовища, біг-бенди пристосовувалися до нових можливостей, які пропонувала техніка, трансформуючи як виконавський процес, так і сприйняття музики слухачем.[6]

Однією з ключових інновацій, що змінила характер роботи з біг-бендом, стало широке використання електронних засобів обробки звуку. Сучасні технології дозволяють не лише записувати з максимальною точністю звучання кожного інструменту, але й здійснювати його подальшу модифікацію, підкреслюючи темброві особливості окремих груп у складі біг-бенду. За допомогою цифрових аудіо робочих станцій (DAW), композитори та аранжувальники мають змогу експериментувати з частотами, панорамою, накладенням ефектів, симулюючи акустичний простір або створюючи гібридне звучання, що поєднує живий звук з електронікою.[6]

Значну роль у зміні звучання біг-бенду відіграли електронні музичні інструменти. Хоча традиційний біг-бенд асоціюється з акустичними духовими, ритм-секцією та роялем, уже з другої половини XX століття до складу біг-бендів почали входити електрогітари, бас-гітари, синтезатори та цифрові клавішні. Їхнє впровадження дозволило розширити темброву палітру колективу, зробити звучання більш динамічним та відповідним до новітніх музичних стилів, зокрема ф'южн та фанку.[13]

У XXI столітті інновації в біг-бендовому звучанні активно пов'язані із використанням цифрових технологій у реальному часі. Наприклад, застосування MIDI-контролерів, семплерів, луперів, а також віртуальних інструментів (VST) дає можливість створювати повноцінні композиції із залученням як живих музикантів, так і програмованих елементів. Це дає змогу експериментувати з ритмічною структурою, гармонічними комбінаціями, або ж навіть інтегрувати електронну музику безпосередньо в оркестрову сітку біг-бенду.[6]

Окремої уваги заслуговує використання технологій віртуальної реальності та доповненої реальності в межах виконавської діяльності біг-бендів. Інноваційні проєкти поєднують звучання бенду з візуальними ефектами, синхронізованими із музичним рядом, що створює новий формат мультимедійного концерту.[19] Такі експерименти змінюють не

тільки естетичний характер виступів, але й саму концепцію взаємодії слухача з музикою.

Сучасні біг-бенди дедалі частіше звертаються до програмного моделювання простору. Наприклад, технології тривимірного аудіо (3D audio) та просторове аудіо дозволяють створити віртуальну звукову сцену, де слухач відчуває просторове розміщення кожного інструменту. Це особливо актуально для записів і онлайн-трансляцій, де глядач перебуває фізично поза межами концертного залу. Такі технології поглиблюють емоційне залучення та розширюють межі концертного досвіду.

У сфері освітньої роботи біг-бендів інновації також відіграють важливу роль. Сучасне програмне забезпечення дозволяє створювати віртуальні лабораторії, де музиканти можуть аналізувати партитури, виконання, темброву палітру та аранжування з надзвичайною точністю. Використання симуляторів, записів у реальному часі, а також автоматизованих систем зворотного зв'язку відкриває нові горизонти для розвитку виконавської майстерності.

Не менш важливою є роль соціальних медіа та цифрових платформ для поширення біг-бендової музики. Онлайн-концерти, живі стріми, віртуальні фестивалі дозволяють доносити нові форми джазового мистецтва до глобальної аудиторії. Це також стимулює композиторів та аранжувальників до створення нового контенту, враховуючи специфіку цифрового формату, як-от короткі форми, інтерактивні варіанти або серійні проєкти.

Іншою важливою інновацією у звучанні біг-бендів є використання штучного інтелекту. Сучасні системи на базі AI здатні аналізувати великі обсяги музичних даних, генерувати гармонічні рішення, створювати аранжування або навіть пропонувати нові формати імпровізації. Наприклад, за допомогою алгоритмів машинного навчання можна створити стильові копії аранжувань відомих композиторів, які згодом

інтегруються в нові твори. Деякі експериментальні біг-бенди вже використовують програмне забезпечення, яке в режимі реального часу аналізує гру музикантів і додає до неї електронні елементи, що змінюються в залежності від темпу, динаміки чи характеру фразування.

Паралельно з цим розвивається напрямок дистанційної взаємодії у біг-бендовому середовищі. В умовах глобалізації та цифровізації з'явилися можливості організовувати спільні репетиції, записи або навіть концерти, в яких учасники перебувають у різних країнах. Використання високошвидкісного інтернет-зв'язку, синхронізаційних протоколів (наприклад, Jamulus або JackTrip), дозволяє підтримувати єдність ансамблевої гри навіть на відстані. Це відкриває нові горизонти для інтернаціональної співпраці, зокрема в рамках освітніх проєктів та онлайн-фестивалів.

Особливої уваги заслуговують інструментальні інновації. Окрім вже згаданих електронних інструментів, сучасні технології дозволили вдосконалити й акустичні. Наприклад, саксофони, труби й тромбони нового покоління створюються з використанням легших матеріалів, мають удосконалені клапанні системи та спеціальні акустичні покриття, що покращують резонанс та звучання. Крім того, мікрофони для кожного інструменту стають все більш спеціалізованими: вони не лише передають звук з максимальною точністю, але й дозволяють ізолювати інструмент у міксі, що надзвичайно важливо для якісного студійного чи концертного запису.

Ще одним новаторським напрямом є застосування алгоритмічної композиції та генеративної музики. Біг-бенди, що працюють на стику джазу, електроніки та академічного авангарду, звертаються до програмного забезпечення, яке може генерувати структури творів відповідно до заданих параметрів. У такий спосіб композитор отримує не завершений твір, а основу для подальшого розвитку, що стає актуальним інструментом у

процесі творчого пошуку. Такі підходи змінюють не лише технічну, а й концептуальну модель музичної роботи.

Варто також згадати про інтерфейси для живого керування звучанням. Сучасні диригенти біг-бендів використовують планшети, сенсорні панелі або навіть рухові датчики для взаємодії з електронними елементами під час виконання. Це дозволяє їм не лише керувати ансамблем, а й змінювати електронну складову в реальному часі, реагуючи на імпровізаційні імпульси чи зміну енергії в ансамблі. Таким чином, диригент стає не лише керівником, але й інтерактивним учасником музичного процесу.

Серед сучасних біг-бендів, що активно впроваджують інноваційні підходи у своє звучання, варто відзначити кілька знакових колективів. Наприклад, **Metropole Orkest** (Нідерланди) не лише працює з джазовим репертуаром, але й експериментує зі стилями електроніки, попу, симфонічної музики, використовуючи сучасні технології просторового мікшування та живої електроніки.[13] Їхні спільні проекти з такими артистами, як Snarky Puppy, Jacob Collier або Cory Henry, демонструють, як біг-бенд може зберігати традиційну форму, але при цьому відкривати нові художні горизонти.

Ще одним прикладом є **Gordon Goodwin's Big Phat Band**, який активно використовує цифрові інструменти для створення складних партитур, моделювання звучання та втілення сучасного ф'южн-стилю у великих формах. У своїй роботі Goodwin поєднує елементи класичної оркестровки, джазових традицій та технологічних новацій, що дозволяє створювати динамічне, яскраве й конкурентоспроможне звучання.[13]

Особливої уваги заслуговує американський колектив **Jazz at Lincoln Center Orchestra** під керівництвом Вінтона Марсаліса. Хоча в основі їхнього репертуару лежать класичні джазові форми, вони не уникають використання сучасних технологій при створенні нових аранжувань,

візуалізації виступів, онлайн-трансляцій та освітніх програм.[18] Їхня діяльність демонструє приклад гармонійного поєднання традицій і технічного прогресу.

Серед європейських інноваційних колективів можна згадати **Vienna Art Orchestra**, який активно звертався до концептуального мистецтва, залучаючи електроніку та мультижанрові експерименти ще з кінця ХХ століття. Такі проєкти стали підґрунтям для подальших пошуків у сфері новітніх біг-бендів.

Таким чином, можна стверджувати, що сучасні технології стають не лише інструментом удосконалення технічної сторони звучання біг-бенду, а й важливим чинником його художнього розвитку. Вони відкривають нові можливості для композиторів, аранжувальників, диригентів і виконавців, даючи змогу створювати інноваційні музичні продукти, які виходять за межі традиційного джазового мислення.

Інновації сприяють трансформації самого поняття «біг-бенд», перетворюючи його з виключно акустичного ансамблю на мультимедійний колектив, здатний до інтеграції з іншими мистецькими середовищами — від театру й кіно до цифрового мистецтва й інтерактивних інсталяцій. У результаті виникає новий тип музичної взаємодії, де важливими є не лише форма та зміст, а й способи їх подачі та технологічного втілення. У майбутньому, ймовірно, біг-бенди й далі розвиватимуться в напрямку гібридних форматів — з поєднанням живого виконавства, штучного інтелекту, віртуальних інструментів та інтерактивного контенту. Це дозволить не лише зберегти актуальність жанру, а й привернути нові покоління слухачів, які зростають у світі цифрових технологій і багатовимірного культурного досвіду.

3.3 Міжкультурна взаємодія та глобалізація в сучасному біг-бендовому середовищі.

У ХХІ столітті біг-бендова культура активно розвивається в умовах глобалізації, яка значною мірою трансформує як географію поширення

цього жанру, так і його художні засади. Біг-бенд перестає бути винятково американським явищем і дедалі частіше стає міжкультурним феноменом, що охоплює різноманітні музичні традиції, локальні естетики й моделі світогляду. Це зумовлює появу унікальних художніх рішень, гібридних форм та нових виконавських стратегій, які відображають багатогранність сучасного культурного простору.[6]

Міжкультурна взаємодія в біг-бендовому середовищі проявляється передусім у репертуарі сучасних колективів. Все частіше до програми виступів входять твори, що поєднують джазові принципи з національними фольклорними мотивами: бразильська самба, індійська ритміка, балканські метри, африканські поліфонічні структури, японські модальні системи тощо. Така взаємодія дозволяє досягати глибшої емоційної виразності та оновлювати звучання біг-бенду, не втрачаючи при цьому зв'язку з джазовими традиціями.[6]

Процеси глобалізації сприяють також змінам у структурі самих біг-бендів. З'являються колективи, у складі яких поєднуються представники різних країн, культур і виконавських шкіл. Ця полікультурність впливає не лише на стилістику колективу, а й на характер взаємодії між музикантами, розширюючи межі колективної свідомості. Такий підхід сприяє формуванню нового типу музичної комунікації, де традиційна ієрархічна структура поступається місцем горизонтальним моделям співпраці.[6]

Важливою складовою міжкультурної взаємодії є транснаціональні освітні проекти, фестивалі, резиденції та онлайн-платформи, що об'єднують молодих музикантів з різних куточків світу. Програми на кшталт European Jazz Orchestra, Global Music Foundation або міжнародні біг-бенд-академії дають змогу обмінюватися досвідом, працювати з диригентами світового рівня, знайомитися з різними підходами до аранжування, імпровізації та оркестровки. Це сприяє формуванню нового покоління музикантів, які мислять глобально й вільно почуваються в багатьох культурних контекстах.

European Jazz Orchestra - це міжнародний молодіжний біг-бенд, який був створений у 1998 році за підтримки Європейської комісії як частина культурної програми «Європа для громадян». Його головною метою було об'єднання талановитих молодих джазових музикантів з різних країн Європи для спільної творчості, обміну досвідом та репрезентації європейської культурної єдності через музику. Кожного року склад оркестру формується наново шляхом конкурсного відбору, що дозволяє залучити виконавців з різних етнічних, мовних і музичних середовищ.

ЕЮ функціонує як мобільний освітньо-концертний проєкт: після інтенсивного репетиційного періоду колектив вирушає у гастрольне турне по країнах Європи, виступаючи на найпрестижніших джазових сценах. Цей формат сприяє не лише міжособистісній комунікації між музикантами, а й культурному обміну між регіонами, що приймають виступи оркестру. Важливо, що у репертуарі ЕЮ переважають твори, написані або аранжовані композиторами з різних країн Європи, що дозволяє продемонструвати стилістичну різноманітність джазової мови в контексті національних ідентичностей.

У свою чергу, **Global Music Foundation** - це міжнародна організація, заснована у 2004 році, яка займається проведенням майстер-класів, фестивалів, творчих лабораторій та міждисциплінарних музичних програм у різних куточках світу. Головна ідея GMF - створення простору для міжкультурної взаємодії, де митці з різних традицій можуть співпрацювати, обмінюватися знаннями та створювати нові мистецькі продукти. Її активність поширюється на Європу, Південну Америку, Азію та Африку, а серед учасників - як відомі музиканти, так і молоді таланти.

У програмах GMF біг-бендова практика розглядається не лише як академічний формат, а як гнучка модель взаємодії, що здатна адаптуватися до різних стилістик, культурних наративів і музичних традицій. Наприклад, під час репетицій учасники можуть працювати над творами, що поєднують джазові аранжування з елементами фламенко, аргентинського танго, або африканських мелодичних структур. Часто у

фокусі проєктів GMF — соціально значущі теми, зокрема, проблема культурної спадщини, етнічного розмаїття, екологічної свідомості.

Обидві структури — ЕЮ та GMF — демонструють важливу тенденцію сучасного музичного процесу: міжкультурна взаємодія стає не просто фоном для творчості, а центральним її компонентом. Учасники таких проєктів не лише здобувають музичні навички, а й вчать слухати й розуміти одне одного в широкому культурному контексті, що надзвичайно актуально в добу глобальних трансформацій.

Тому завдяки платформам на кшталт **European Jazz Orchestra** і **Global Music Foundation**, біг-бендове мистецтво у XXI столітті розвивається не лише як форма колективного музикування, а як інструмент культурного діалогу та творчого об'єднання людства.

Глобалізація також впливає на функціонування біг-бендів у цифровому просторі. Соціальні мережі, відеоплатформи, стримінгові сервіси та спеціалізовані музичні спільноти (як-от Spotify, SoundCloud чи JazzCorner) дозволяють не лише поширювати музику, а й формувати нові культурні зв'язки. Завдяки цифровим каналам спілкування біг-бенди мають змогу не лише презентувати свої проєкти світовій аудиторії, а й взаємодіяти з іншими колективами, замовляти твори у композиторів з різних країн, створювати спільні транснаціональні проєкти.[6]

Сучасні біг-бенди дедалі частіше стають платформами для діалогу культур. У творчості таких колективів, як Scottish National Jazz Orchestra, Orchestre National de Jazz (Франція), Ed Partyka Jazz Orchestra (Німеччина), або Asian Youth Jazz Orchestra (Японія–Південна Корея), чітко простежується прагнення до збереження національного музичного коду в поєднанні з універсальними джазовими засобами виразності. Завдяки цьому формується новий тип біг-бендової мови - поліфонічної, полістилістичної, відкритої до інтерпретації.[6]

Міжкультурна взаємодія та глобалізація виступають важливими чинниками трансформації сучасного біг-бенду. Вони змінюють саму природу цього музичного явища, збагачують його засоби виразності, розширюють можливості комунікації, зумовлюють появу нових форм співтворчості та сприяють утвердженню біг-бенду як універсального мистецького інструмента в умовах мультикультурного світу.

Паралельно з процесами глобалізації, в біг-бендовому середовищі відбувається активна переоцінка традиційних форм репрезентації музики. Все частіше біг-бендова практика набуває рис багатогранності - поєднується з театром, хореографією, візуальними мистецтвами, літературними текстами або етнографічними дослідженнями. Це створює умови для культурного діалогу на новому рівні - не лише між різними музичними системами, а й між цілими типами мистецького мислення. Так, з'являються концептуальні програми, що розкривають теми ідентичності, міграції, екології, соціальної справедливості, - і саме через біг-бенд як потужний звуковий формат ці теми можуть набувати масштабного звучання.[6]

Однією з форм міжкультурного впливу є звернення біг-бендів до традиційних інструментів і вокальних технік різних народів світу. Використання японських кото, індійських табла, африканських джембе або українських народних духових інструментів в оркестровому середовищі створює нову звукову палітру, що є унікальною для кожного конкретного колективу. Подібна інтеграція автентичного музичного досвіду у контекст біг-бендового звучання вимагає не лише високого рівня аранжувального майстерності, а й глибокого розуміння культурного сенсу цих елементів, що зумовлює появу нової етики взаємодії — на засадах поваги, осмислення та взаємного збагачення.

Варто також відзначити важливу роль жінок, представників етнічних меншин та інших груп у сучасному біг-бендовому русі. Глобалізація та міжкультурна відкритість створюють умови для розширення доступу до освіти, участі в міжнародних конкурсах і фестивалях, а також отримання

визнання на світовій сцені. Це призводить до появи нових імен, які формують більш доступний та різноманітний образ біг-бенду як спільноти. Наприклад, біг-бенди, керовані жінками-композиторками чи диригентками - як-от Maria Schneider Orchestra - стали важливим символом змін у цій сфері.

Глобальна культура породжує нові механізми впливу на творчість біг-бендів, зокрема через взаємодію з аудиторією. Слухачі мають змогу знайомитися з творчістю різних оркестрів у режимі онлайн, обговорювати концерти, долучатися до краудфандингових кампаній, замовляти твори або пропонувати теми для наступних програм. Усе це сприяє утворенню нового типу культурного співтворення, де біг-бенд виступає не лише виконавцем, а й модератором відкритої глобальної платформи взаємодії.[6]

Узагальнюючи, можна сказати, що міжкультурна взаємодія та глобалізація суттєво змінюють не лише форму й зміст біг-бендів, а й саму філософію їхнього існування. Біг-бенд у XXI столітті — це вже не просто ансамбль з певним репертуаром, а жива, гнучка структура, здатна вбирати в себе різні стилі, ідеї, інструменти, а головне — культури. Цей відкритий характер сучасного біг-бенду робить його потужним інструментом міжкультурного діалогу, художнього переосмислення глобальних процесів і пошуку нових форм колективного звучання у багатоголосому світі.[6]

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження сучасної біг-бендової культури доходить до висновку, що біг-бенд як форма колективного музикування не лише зберіг актуальність у ХХІ столітті, але й став своєрідною платформою для інновацій, міжкультурного діалогу та художнього синтезу. Починаючи з історичних передумов виникнення біг-бендів у джазовому середовищі першої половини ХХ століття, ми можемо простежити еволюцію цього жанру від традиційних танцювальних оркестрів до сучасних експериментальних ансамблів, що об'єднують виконавців, композиторів, аранжувальників і технологів нового покоління.

Розглядаючи формування інструментального складу біг-бендів та особливості колективної взаємодії, можна стверджувати, що попри загальноприйнятну структурну модель, ці колективи залишаються надзвичайно гнучкими за формою. Вони здатні адаптуватися до будь-якого стилістичного виклику: від свінгу й бопу до латини, ф'южну, електроніки та академічної музики. Це стало можливим завдяки постійній зміні підходів до композиції, імпровізації та аранжування.

Стильове розмаїття сучасної біг-бендової музики не є випадковим явищем, а результатом постійної трансформації жанру під впливом культурних, соціальних і технологічних змін. Біг-бенди дедалі частіше використовують нетипові інструменти, залучають вокальні ансамблі, симфонічні групи, застосовують електроніку та аудіовізуальні технології. Така відкрита модель сприяє появі нових форм музичного мислення та дозволяє біг-бендам зберігати автентичність, водночас залишаючись сучасними.

Окрему роль у цьому процесі відіграють диригенти та бенд-лідери, які не лише організовують виконавську діяльність, а й формують художню

концепцію колективу. Їхній вплив виходить за межі чисто технічної функції: вони стають кураторами, наставниками та ідеологами нового звучання. Історії успіху таких постатей, як Дюк Еллінгтон, Боб Брукмайєр, Марія Шнайдер, Гордон Гудвін, свідчать про те, що саме особистість лідера часто визначає напрям розвитку біг-бенду, його тематику, репертуар та ступінь відкритості до експериментів.

Не менш значущою є роль композиторів та аранжувальників, які у своїх партитурах поєднують джазові традиції з сучасними композиційними підходами. Важливим є те, що сучасні біг-бенди черпають натхнення не лише з репертуару традиційних оркестрів, але й активно звертаються до творчості виконавців-композиторів, таких як Артуро Сандовал, Майкл Бреккер, Боб Мінцер. Їхні індивідуальні стилі стають основою нових аранжувань і втілюються в оркестровому контексті, відкриваючи нові горизонти для слухача.

Сучасна біг-бендова сцена є багатошаровою. Вона включає як академічні проєкти, орієнтовані на дослідження нових форм, так і молодіжні оркестри, що поєднують освітні функції з концертною діяльністю.

Особливу роль у популяризації та розвитку біг-бендів відіграють фестивальні платформи: Montreux Jazz Festival, North Sea Jazz, Jazz Baltica, Leopold Jazz Fest, які стають місцем зустрічі досвіду, стилів і культур.

У цьому контексті міжкультурна взаємодія та глобалізація мають фундаментальне значення. Біг-бенди перетворилися на осередки культурного обміну, де поєднуються музичні традиції різних народів і континентів. Організації на зразок **European Jazz Orchestra** та **Global Music Foundation** об'єднують виконавців із усього світу, формуючи унікальні транснаціональні колективи. Завдяки таким ініціативам

відбувається не лише збагачення репертуару, а й формування нових етичних моделей співпраці, заснованих на повазі до культурної різноманітності.

Таким чином, сучасні біг-бенди — це не просто великі джазові оркестри, а цілісні культурні явища, в яких переплітаються традиція, інновація, особистісна творча ініціатива та колективна відповідальність. Їхній розвиток є результатом взаємодії багатьох чинників — історичних, естетичних, технологічних і соціальних. І хоча біг-бендова музика продовжує змінюватися, одне залишається незмінним: її здатність об'єднувати людей, говорити мовою емоцій і створювати мистецтво, яке резонує в серці кожного слухача незалежно від національних чи стилістичних кордонів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Гусейнова В. Є. *Джазові стилі та напрямки: історія та сучасність*. — Київ: Музична Україна, 2012. — 256 с. — С. 45–53.

Поліщук В. М. *Історія джазу: від витоків до сучасності*. — Львів: ЛНМА ім. Лисенка, 2018. — 198 с. — С. 123–134.

Gridley M. *Jazz Styles: History and Analysis*. — New Jersey: Pearson Education, 2006. — 432 p. — P. 210–225.

Yanow S. *Jazz Big Bands*. — San Francisco: Backbeat Books, 2000. — 352 p. — P. 112–130.

Morgenstern D. *Living with Jazz*. — Pantheon Books, 2004. — 672 p. — P. 337–349.

Kernfeld B. (Ed.). *The New Grove Dictionary of Jazz*. — London: Macmillan Publishers, 2002. — Vol. 1–2. — P. 55–70.

Ходаковський В. С. *Основи джазової оркестровки*. — Харків: ХНУМ ім. І. П. Котляревського, 2015. — 164 с. — С. 88–97.

Кіндратенко Т. П. Формування інструментального складу джазового оркестру // *Наукові записки Національної музичної академії України*. — 2020. — Вип. 45. — С. 56–64.

Хомик О. М. Актуальні тенденції в розвитку біг-бендів у ХХІ столітті // *Музичне мистецтво і культура*. — 2021. — № 32. — С. 143–151.

Tucker M. *Ellington: The Early Years*. — University of Illinois Press, 1995. — 290 p. — P. 201–217.

Gioia T. *The History of Jazz*. — Oxford University Press, 2011. — 444 p. — P. 303–315.

Berliner P. *Thinking in Jazz: The Infinite Art of Improvisation*. — University of Chicago Press, 1994. — 892 p. — P. 672–683.

Режим доступу: <https://www.jazzedmagazine.com/>

Режим доступу: <https://www.jazzwise.com/>

Режим доступу: <https://jazztimes.com/>

Режим доступу: <https://www.jazz.org/lincoln-center/jalc-orchestra>

Режим доступу: <https://www.downbeat.com/>

Режим доступу: <https://www.allaboutjazz.com/>

Режим доступу: <https://bigbandlibrary.com/>

Режим доступу: <https://www.northseajazz.com/en/>

Режим доступу: <https://efgjazz.com/>

Режим доступу: <https://www.npr.org/series/jazz-night-in-america>

Режим доступу: <https://www.grammy.com/artists/wynton-marsalis/1407>

Режим доступу: <https://www.schott-music.com/en/person/maria-schneider>

Montreux Jazz Festival. Список виконавців на фестивалі Montreux Jazz Festival. – Режим доступу: <https://www.montreuxjazzfestival.com>

NN North Sea Jazz Festival. Програма фестивалю North Sea Jazz Festival. – Режим доступу: <https://www.northseajazz.com>

JazzBaltica 2023. Виступ NDR Bigband & Nikki Iles на JazzBaltica 2023. – Режим доступу: <https://www.jazzbaltica.de>

Leopolis Jazz Fest. Програма виступів на Leopolis Jazz Fest 2021. – Режим доступу: <https://www.leopolisjazz.com>

Umbria Jazz 2024. Повна програма фестивалю Umbria Jazz 2024. – Режим доступу: <https://www.umbriajazz.com>

European Jazz Youth Orchestra 2004. Бразильські концерти European Jazz Youth Orchestra 2004. – Режим доступу: <https://ejyo.org>

Jazz Education Network Conference. Інформація про щорічну конференцію Jazz Education Network. – Режим доступу: <https://jazzednet.org>

Festival International de Jazz de Montréal. Офіційна сторінка фестивалю. – Режим доступу: <https://www.montrealjazzfest.com>

JazzBaltica 2018. Виступ NDR Bigband з Нілсом Вограмом на JazzBaltica 2018. – Режим доступу: <https://www.jazzbaltica.de>

Leopolis Jazz Fest. Інформація про фестиваль Leopolis Jazz Fest. – Режим доступу: <https://www.leopolisjazz.com>

Umbria Jazz. Офіційна сторінка фестивалю Umbria Jazz. – Режим доступу: <https://www.umbriajazz.com>

Jazz Education Network. Ресурси для викладачів та інформація про біг-бенди. – Режим доступу: <https://jazzednet.org>

Swing Central Jazz. Інформація про щорічний захід Swing Central Jazz. – Режим доступу: <https://swingcentraljazz.org>

Montreal Jazz Festival. Інформація про фестиваль Montreal Jazz Festival. – Режим доступу: <https://www.montrealjazzfest.com>

JazzBaltica 2017. Виступ Monika Roscher Bigband на JazzBaltica 2017. – Режим доступу: <https://www.jazzbaltica.de>

